

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2020.13.21>

РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В ДЕРЖАВАХ ЄС

Шевцов Олександр Артурович,
аспірант кафедри адміністративного
права, процесу та
адміністративної діяльності
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)

У статті досліджено досвід європейських країн щодо впровадження реформи децентралізації та наголошено на необхідності впровадження методів успішної реалізації реформи заради прискорення інтеграції України у європейський простір.

Ця стаття сприятиме підвищенню рівня обізнаності суспільства про практику реформи децентралізації в таких європейських країнах: Франції, Данії, Латвії, Польщі.

Зокрема, в статті описано короткі та змістовні історії впровадження реформи децентралізації в кожній з вищезазначених європейських країн; висвітлюються основні проблеми та труднощі реформи, з якими мали справу уряди вищевказаних країн; аналізуються методи та результати вирішення проблем, пов'язаних із впровадженням реформи децентралізації, та надаються рекомендації щодо вирішення подібних перешкод в Україні в сучасних кризових умовах.

Також, проаналізувавши впроваджені вищевказаними країнами реформи децентралізації, в статті визначено, досвід проведення реформи якої саме європейської країни є кращим для перейняття нашою державою та є більш схожою за своїми передумовами на ситуацію в Україні. Тобто порівняно передумови впровадження реформи в Україні з іншими європейськими країнами та надано належну оцінку перейняттю Україною досвіду впровадження реформи децентралізації європейськими країнами.

Аналізуючи практики європейських країн та сьогоденні реалії, пов'язані з економічною кризою в країні, в статті обґрунтовано необхідність вдосконалення впровадження реформи децентралізації. Акцентується увага: на необхідності продовжувати державну підтримку територіальних громад у кризових умовах; на унікальності української реформи децентралізації, у зв'язку з чим неможливо копіювати цілком і повністю якусь конкретну європейську практику; на розумному завершенні реформи. Тобто на переформатуванні реформи децентралізації під сьогоденні умови. Адже під час кризової ситуації в країні неможливо завершити якісно реформу без надання належної бази та державної підтримки для розвитку новоствореним об'єднаним територіальним громадам (надалі – ОТГ), яка надавалась першим ОТГ.

Ключові слова: децентралізація, досвід, інтеграція, удосконалення, реформування, місцеве самоврядування.

DEVELOPMENT OF LOCAL SELF-GOVERNMENT AND IMPLEMENTATION OF DECENTRALIZATION IN EUROPE

Shevtsov Oleksandr Arturovych,
Postgraduate Student at the Department
of Administrative Law, Process and
Administrative Activities
(Dnipropetrovsk State University of
Internal Affairs, Dnipro, Ukraine)

The article investigates experience of European countries about implementation reform of Decentralization and emphasizes the need to implement methods of successful realization of the reform in order to accelerate Ukraine's integration into the European space.

This article will help raise public awareness about decentralization reform practices in the following European countries: France, Denmark, Latvia, Poland.

In particular, the article describes short and meaningful stories of the implementation of decentralization reform in each of the above European countries; the article highlights the main problems and difficulties of reform with which faced by the governments of the above countries; the article analyzes the methods and results of solving problems related to the implementation of decentralization reform, and provides recommendations for solving similar obstacles in Ukraine in the current crisis conditions.

Also, having analyzed the decentralization reforms implemented by the above-mentioned countries, the article identifies the experience of reforming which European country is the best for our country to adopting and is more similar in its preconditions to the situation in Ukraine. That is, the preconditions for the implementation of the reform in Ukraine are compared with other preconditions for the implementation of the reform in European countries, and a proper assessment is given of Ukraine's adoption of the experience of implementing the decentralization reform in European countries.

Analyzing the practices of European countries and the current realities related to the economic crisis in the country, the article substantiates the need to improve the implementation of decentralization reform. Emphasis is placed on: the need to continue state support for local communities in crisis conditions; the uniqueness of the Ukrainian decentralization reform, in connection with which it is impossible to copy completely any specific European practice; on a reasonable completion of the reform. That is, on reformatting the decentralization reform under today's conditions. After all, during the crisis situation in the country, it is impossible to complete a qualitative reform without providing the appropriate base and state support for the development of the newly created united territorial communities (hereinafter – UTC), which was provided by the first UTC.

Key words: decentralization, experience, integration, improvement, reform, local self-government.

Постановка проблеми. Нині перед керівництвом України стоїть непросте завдання, яке полягає в успішній реалізації комплексної реформи, широко відомій під назвою «Децентралізація», метою якої є не тільки інтеграція в європейський простір, а й вирішення нагальних питань щодо медицини й освіти, надання якісних публічних послуг та покращення інфраструктури в містах і селах, покращення економіки країни загалом.

Більшість європейських країн уже успішно провели реформи адміністративно-територіального устрою та органів місцевого самоврядування, а деякі з них, як наприклад Данія, навіть неодноразово. На впровадження такої масштабної та необхідної реформи країнам Європи довелось витратити декілька десятків років. Проте

в Україні немає в запасі стільки часу. Як показує практика реформування адміністративно-територіального устрою та органів місцевого самоврядування у Данії, використання набутих знань та розроблених стратегій розвитку значно скорочують час на впровадження реформи децентралізації.

Саме для того, щоб якнайшвидше впровадити реформу децентралізації в Україні, виникає необхідність у проведенні аналізу позитивного та негативного досвіду децентралізації в країнах Європи з метою уникнення вчинення помилок та застосування саме тієї моделі проведення реформи, яка була б найбільш ефективною в українському просторі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням щодо розвитку місцевого самоврядування та впровадження децентралізації в Європі займалися такі вчені та громадські діячі, як: В. Негода, А. Ткачук, В. Толкованов, Б. Данилишин, В. Пилипів, Р. Науменко, В. Рильська, В. Величко, І. Архипенко та інші. Однак, незважаючи на значну кількість робіт, які висвітлюють це питання, громадяни України досі мають сумніви щодо прийняття рішення об'єднатись у громади, не знають, чого очікувати від реформи в майбутньому та сумніваються у ефективності впровадження реформи децентралізації, заснованої на європейській практиці, в українському просторі. У зв'язку з цим вбачається за необхідне розкрити якісні практики проведення реформи адміністративно-територіального устрою та органів місцевого самоврядування в країнах Європи та надати роз'яснення, як саме Україна застосовуватиме вищевказану практику у впровадженні реформи децентралізації.

Метою статті є спроба наукового аналізу розвитку місцевого самоврядування та впровадження децентралізації в Європі для формування ключових переваг і перспектив реалізації відповідної реформи в Україні. Для досягнення мети дослідження вважається необхідним вирішення таких завдань: 1) вивчити та проаналізувати практики реформування адміністративно-територіального устрою та органів місцевого самоврядування країн Європи; 2) обґрунтувати роз'яснення необхідності застосування європейських практик щодо проведення децентралізації; 3) визначити особливості вітчизняної практики децентралізації; 4) висвітлити успішність застосування європейської практики; 5) акцентувати увагу суспільства на необхідності державної підтримки ОТГ в умовах кризи; 6) розвіяти побоювання громад, які досі не підтримують об'єднання.

Виклад основного матеріалу дослідження. З часу проголошення незалежності України однією із проблем держави був пошук найоптимальнішої моделі територіальної організації влади таким чином, щоб новостворена форма правління органічно поєднувала інтереси як держави, так і громади. Реформа адміністративно-територіального устрою та органів місцевого самоврядування фактично розпочалась в Україні у 2015 році та базувалася на практиці багатьох країн світу. Однак, зважаючи на поступову європейську інтеграцію України, у липні 1997 р. Верховною Радою України було ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, звідки стає очевидним, що реформа «Децентралізації» більшою мірою ґрунтується на досвіді країн Європи.

Слід зазначити, що світовій муніципальній практиці відомі абсолютно різні моделі, типи й системи місцевого самоврядування. Нині в успішних державах склалися власні й унікальні моделі місцевого самоврядування. З урахуванням того, що більшість цих держав мали схожі завдання та інтереси, їх моделі розвитку, беззаперечно, мають досить схожих рис, проте не позбавлені й певної індивідуальності.

У різних країнах застосовуються різні системи управління на місцевому рівні (в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць), на вибір яких впливають такі фактори, як державний режим, форма державного устрою, неоднаковий

підхід до розуміння сутності й природи державної влади, розмежування адміністративно-територіальних одиниць на «природні» та «штучні», національні й історичні особливості та традиції тощо [1].

Як відомо, децентралізацію визначають як один з ключових принципів розвитку демократії в державах Європейського Союзу (далі – ЄС) і Ради Європи (далі – РЄ), основою їх регіональної політики поряд з принципами субсидіарності, концентрації, компліментарності, партнерства, програмного підходу. Такий принцип закріплено у Європейській хартії місцевого самоврядування [2], Проекті Європейської хартії регіональної демократії і т.д., де йдеться про перерозподіл повноважень регіонам з метою ефективного використання внутрішнього потенціалу, заохочення регіональних ініціатив та розмежування функцій і повноважень між різними рівнями влади. Децентралізація є основною умовою для держав-кандидатів на вступ до ЄС, на ній базуються всі галузеві політики, які розробляються і впроваджуються у межах ЄС. Кожній постсоціалістичній країні вдалося по-різному реалізувати положення Європейської хартії місцевого самоврядування про необхідність забезпечити спроможність місцевих урядів, що пояснюється комплексом чинників: історичних, соціально-економічних, інституційних, політичних та культурних [3].

Деякі політики, експерти, громадські діячі й науковці стверджують, що Україна вибрала польський шлях реформи, проте ці твердження є помилковими з огляду на таке.

Польща проводила свою головну реформу у 1989–1990 роках через ухвалення законодавства, що передбачало передачу повноважень та ресурсів від органів виконавчої влади органам гмінного самоврядування. При цьому територіальна основа для такої передачі вже існувала, це були гміни, утворені ще в 1973 році за часів комуністичного режиму. Отже, польська реформа місцевого самоврядування 1990 року не передбачала зміни територіальної основи. Україна, як і Польща, в 1990 році прийняла свій закон про місцеве та регіональне самоврядування, який, по суті, не був гіршим від польського закону. Проте, на відміну від Польщі, в Україні не було необхідної територіальної основи для спроможного місцевого самоврядування на базовому рівні, передусім сільрад. Надто дрібні сільради не були спроможними реалізувати всі повноваження, що покладалися на них законом. Саме ця неспроможність призвела до того, що з роками все більше повноважень знову передавались на вищі рівні управління, і реальне місцеве самоврядування розвивалось лише на рівні міст обласного значення [4, с. 3]. Тобто, якби Україна мала спроможне місцеве самоврядування, можна було б стверджувати, що ми вибрали польський шлях реформування. Однак, як можна це стверджувати, Польща реформувала лише органи місцевого самоврядування, позаяк їхні громади були вже спроможними виконувати поставлені на них завдання. В Україні присутня протилежна картина, перш за все необхідно створити спроможні громади – об'єднані територіальні громади, які справді здатні вирішувати всі місцеві питання і нести за це відповідальність. Кордони гмін практично не переглядалися, а тому полякам не доводилось розбиратися з межами адміністративних одиниць, як українцям. Керівники повітів чи воєводств намагалися не заважати керівникам гмін, а навпаки, співпрацювали з ними.

Таким чином, гміна стала незалежною юридичною особою з правом захищати власні інтереси в суді (в тому числі перед урядом). Список компетенцій, які належать гміні, не закритий, він може збільшуватись, тоді як воєводство не має таких прав. Більшість завдань виконуються саме на рівні гмін. Активна гміна, крім власних коштів, залучає ще й грантові. При цьому місцева влада сама вирішує, як витратити кошти на потреби свого населеного пункту для втілення різних проектів. Є так званий громадський бюджет міст, який використовують для втілення проектів жителів міста.

Жителі міста складають свої проекти, а потім уряд міста визначає, чи можна їх реалізувати. Потім під час відкритого голосування жителі голосують за проекти аж до того моменту, поки на все буде використаний затверджений бюджет. Щороку втілюють приблизно від 25 до 30 інвестиційних або культурних проектів [9].

Реформи у Франції певною мірою стосувалися розширення субнаціональної автономії, скорочення функцій центрального уряду, ослаблення ролі префектів та створення автономного регіонального рівня [1]. У Франції система місцевого самоврядування є надзвичайно подрібненою територіально: регіони – було 21 (зараз 14); 96 департаментів; 342 округи (субдепартаменти); 36658 комун, понад 75% з яких мають населення до 1 000 осіб; 2601 угруповання комун (об'єднання комун); 4 спільноти з особливим статусом [5, с. 7]. Проте, на відміну від польських гмін, тисячі французьких комун не мають власних бюджетів, їхні мери не отримують зарплати, а закон змушує їх створювати різні організації міжмуніципального співробітництва (далі – ММС). У Франції зараз немає комун, які не охоплені ММС. Тому ті, хто використовує просто загальну кількість комун у Франції як приклад для наслідування, має розуміти, що це дуже складна система, яка має в собі елементи примушення до співробітництва. Модель адміністративної системи Франції вибудовувалась протягом 34 років. Різні міністри, які приходили на посаду і займались децентралізацією, мали своє бачення, яке і реалізовувалось в ті періоди. Загального документа немає [4, с. 13]. У Франції нині діють різні варіанти об'єднання: метрополії, агломерації, спеціальні угруповання, синдикати, об'єднання з особливим статусом. Досвід Франції ще більше переконує, що кожна країна вибудовує свою систему, виходячи передусім із двох складників: практичної необхідності та політичних можливостей. Необхідність децентралізації у Франції балансується традиційним впливом Сенату і тому загальні для Європи тенденції до укрупнення базового рівня місцевого самоврядування у Франції замінено різного роду заміниками на кшталт «угруповань міжмуніципального співробітництва», що породжує додаткові витрати на управління та ускладнює систему [4, с. 14].

Передумови реформи 1970 року в Данії майже тотожні передумовам в Україні зараз. Ті ж самі проблеми: депопуляція сільського населення, слабкість сільських муніципалітетів, неможливість виконувати власні функції без їх співпраці, а співпраця не завжди виходила. Тому частину повноважень муніципалітетів виконували або округи, або держава. Це ускладнювало розуміння, хто за що відповідає і на що йдуть публічні фінанси. Тому в 1958 році уряд почав процес реформування адміністративної системи. Добровільне об'єднання муніципалітетів відбувалося не так уже й добровільно, було застосовано різні інструменти стимулу та тиску. У 1967–1970 роках діяв Комітет впровадження реформи місцевого самоврядування. Принцип об'єднання став таким: комітет пропонує об'єднатись за певною схемою, муніципалітети або погоджуються, або пропонують свою схему. 1000 муніципалітетів об'єднались добровільно, 400 – примусово, і з 1 квітня 1970 року новий АТУ набув чинності. Реформа 1970 року стала реформою на основі добровільно-примусового об'єднання [6, с. 9]. Безсумнівно, перша реформа в Данії була успішною, але з часом виникають нові труднощі, на які необхідно вчасно реагувати. Такі виклики виникли й у Данії, фактично це були ті ж самі виклики, з якими впоралася реформа 1970 року. Нерівномірність спроможності муніципалітетів: 16 МС мали чисельність до 5 тисяч мешканців, 113 – 5–10 тисяч, найбільший Копенгаген – понад 500 тисяч. Система в основному працювала нормально, але в нових умовах постали нові виклики стосовно ефективності використання публічних коштів на управління. Реформа 1970 року показала, що був дуже тривалий період підготовки, політичний консенсус та підтримка реформи з боку асоціацій місцевого самоврядування. Фактично від початку робіт з підготовки реформи до її проведення (1958–1971 роки) пройшло 13 років.

На 2005 рік з'ясувалося, що стара структура все-таки замала для нових повноважень. До 2007 року повноваження графств були розділені між державою та муніципалітетами. Уряд взяв на себе: від графств: 1) деякі заклади культури; 2) деякі повноваження контролю за довкіллям; 3) нагляд над середньою освітою; від муніципалітетів – адміністрування податків. Муніципалітети отримали (від графств): 1) контроль та планування захисту довкілля; 2) деякі цілодобові соціальні послуги; 3) спеціалізовану освіту на рівні початкової; 4) деякі заклади культури; 5) регіональну координацію та планування; 6) колишні графські дороги та громадський транспорт [6, с.11]. Реформа на території Данії в період 2005–2006 років завершилась успішно. Результатом реформи стали: значне збільшення муніципалітетів за розміром, що спричинило зростання кількості населення та економічної потужності. Для порівняння: до реформи на території Данії з 271 муніципалітету 206 налічували менше 20 тисяч мешканців; після реформи подібних муніципалітетів лишилось лише 7 з 98, до того ж середня чисельність мешканців зросла від двадцяти тисяч до п'ятдесяти п'яти тисяч мешканців. Бюджетні установи теж зазнали значних змін. Як і в Україні, в Данії зменшували кількість шкіл. Муніципалітети виявляють ефективні та неефективні школи і роблять все для того, аби вони надавали якісну освіту. Міністерство ставить планку освіти і контролює якість освіти через національне тестування. До цієї реформи в Данії були найдорожчі школи в світі, але якість освіти була низькою. Під час реформи освіти справді закрилась низка некомплектних шкіл. Аби зняти напругу навколо закриття шкіл, на перших етапах реформи було проведено місцеві референдуми щодо збереження малих шкіл. Але і після референдумів школи не ставали кращими, а батьки віддавали дітей у кращі школи. Після цього було заборонено референдумом вирішувати питання існування школи та запропоновано такий вихід до збереження школи: якщо батьки проти закриття школи в своєму поселенні, вони можуть відкрити приватну школу. При цьому 75% витрат на школу сплачує держава, а 25% – батьки. Це веде до того, що батьки стають більше залученими до управління школою. Нині приблизно 15% дітей ходять до таких шкіл. Ці зміни стосуються не лише закладів освіти, а й бюджетних закладів для малих дітей, людей похилого віку, зокрема лікарень. У результаті на всю Данію залишилось лише 18 лікарень. Але данці спокійно відреагували на закриття лікарень, позаяк розуміли, що якість медицини не залежить від кількості спеціалізованих закладів, вона залежить від інтенсивності та якості лікування. Данці вважають цю реформу дуже успішною та ефективною [6].

Розглядаючи процеси децентралізації Латвії, слід зазначити спільні характеристики з Україною: 1) нерівномірний розвиток територій; 2) зростання міграції з окремих регіонів та подальшої асиметрії розвитку [7]. Латвія, як і інші вищевказані європейські країни, пройшла досить довгий шлях реформування – від ухвалення першого закону про реформу адміністративно-територіального устрою 1998 року до завершення реформи в 2009 році. Процес реформування досить подібний до процесу в Данії, та й в Україні зокрема. Нині можна стверджувати, що розведення адміністративно-територіальної, фінансової та юридичної реформ окремими актами і в часі породило зайві проблеми. Після юридичної реформи всі органи місцевого самоврядування, навіть найменші, отримали повноваження, під них ресурси, але виконувати реально їх не могли. Невеликі органи місцевого самоврядування просто не мали змоги реалізувати надані їм законом повноваження.

Попервах політики Латвії відверто боялись проводити комплексну та всеохопну реформу територіального устрою. Саме тому було запущено механізм «добровільного об'єднання волостей». Проте за 6 років періоду добровільного об'єднання створилось десь до 20 об'єднаних самоуправлінь. Паралельно розвивали співробітництво самоуправлінь, оскільки думали, що співробітництво замінить об'єднання. Правда,

і цього не сталося, було створено 5–6 таких співробітництв, але за кілька років вони розпались, співробітництво не працює. Одне скликання депутатів вирішують підписати договори про співробітництво, а після нових виборів уже інші депутати вирішують припинити співробітництво. Досвід Латвії показує, що дрібні самоврядування дуже складно ідуть на співробітництво. Тому і Україні навряд чи можна сподіватись на велике поширення такого співробітництва, яке хоча б частково вирішувало проблему слабкої спроможності дрібних громад. Аналогічні проблеми виникли і з добровільним об'єднанням. Більшість дрібних волостей не мали наміру об'єднуватись, незважаючи на фінансову підтримку такого об'єднання з боку держави [4, с. 6].

Фактично реформа 2009 року привела до створення нових адміністративно-територіальних одиниць – країв з повноцінним місцевим самоуправлінням, волость формально залишилась, але уже без власного самоуправління. Зараз у Латвії існують 9 міст республіканського значення та 110 країв, які є адміністративно-територіальними одиницями. Після об'єднання держава давала додаткову дотацію в розмірі 5% до загального бюджету об'єднаних волостей. Кожне об'єднання, яке створюється, за проектом отримувало разову дотацію в розмірі 285000 євро, яка використовувалась, як правило, на крайову інфраструктуру. Як жартують працівники Міністерства, держава фактично купила реформу за 160 млн євро. Алгоритм був такий: держава надає досить значні кошти на підтримку об'єднання, але водночас встановлює граничний термін такого добровільного, але в межах затвердженої карти об'єднання до 2009 року, після цього об'єднання відбудеться вже без преміальних коштів. Завершення реформи коштувало 108 млн євро, виплати по роках виглядали таким чином: 2005–2006 рр. – 4,35 млн євро; 2007 р. – 32,90 млн євро; 2008 р. – 55,55 млн євро; 2009 р. – 3,15 млн євро; 2010 р. – 1,58 млн євро. Попри це, 35 самоуправлінь до 2009 року не об'єднались і були об'єднані без дотації. Після цього вони звернулись до Конституційного Суду щодо неконституційного об'єднання, але цей позов програли [9, с. 12].

Досвід Латвії є корисним для України. По-перше, Латвія має досить низьку щільність населення, а особливо на її сільських територіях, вона ще нижча, ніж в українському Поліссі; по-друге, латвійці, як і ми, отримали у спадок від СРСР дуже подрібнений адміністративно-територіальний устрій, і вони не могли провести реальну децентралізацію влади без зміни адміністративно-територіального устрою; по-третє, в Латвії не вистачало духу провести реформу відразу, коли вона була підготовлена в другій половині 90-х, тому реформа була переведена у режим «добровільного» об'єднання волостей; по-четверте, досвід Латвії переконливо свідчить, що після довгого періоду «добровільності» настає період швидкої реформи «за законом». Латвійська реформа також показала, що в країнах з різноманітними політичними силами реформу проводять в умовах кризи, коли без її проведення вихід з кризи виглядає аж надто зтяжним чи неможливим. Реформа, якщо у ній допускається забагато політичних компромісів, не дозволяє вирішувати до кінця проблеми, заради вирішення яких вона починалась. Саме тому надмірне подрібнення територіальних одиниць, як плата за компроміс, не є бажаним. В умовах, коли не всі одиниці базового рівня є спроможними для надання всього спектра повноважень, відсутність проміжного (регіонального) рівня управління створює додаткові труднощі. Запровадження системи бюджетного вирівнювання за доходами, а не за видатками, розробленої в Україні, підтверджено позитивною практикою Латвії [9, с. 37].

Висновки. Ознайомившись та проаналізувавши досвід впровадження реформи децентралізації у окремих державах ЄС (Польщі, Латвії, Данії, Франції), можна дійти висновку, що Україна має власну унікальну та прогресивну модель реформування адміністративно-територіального устрою та системи органів місцевого самовряду-

вання. Звісно, всі реформи мають одну мету – покращити добробут населення, але методи досягнення цієї мети істотно відрізняються. Так, Данія та Латвія, як і Україна, пройшли подібні етапи реформування: створили здатні до економічного розвитку території, забезпечили якісними послугами населення, створили умови для кадрового зростання, у відповідності до реформи адміністративно-територіального устрою провели реформування освіти, медицини, фінансування. Практика вищевказаних країн наочно показує нам, що не слід відкладати проведення комплексної реформи, адже від децентралізації залежить успіх країни.

Українська реформа децентралізації увібрала в себе найкраще з реформ європейських країн. З огляду на останні події в Україні, можна стверджувати, що ми йдемо шляхом Данії та Латвії, що настав час, коли після добровільного об'єднання громад слідуватиме об'єднання на підставі закону. На мою думку, це рішення частково правильне, адже скорочує період впровадження реформи. Але попри це, ми мусимо розуміти, що новостворені громади вже не мають такої державної підтримки, яку мали громади на початку впровадження реформи. Досі не прийнято закони: «Про засади адміністративно-територіального устрою України»; «Про місцевий референдум»; «Про регулювання містобудівної діяльності»; «Про службу в органах місцевого самоврядування (нова редакція)»; «Щодо державного нагляду за законністю рішень органів місцевого самоврядування»; також потребують оновлення закони про місцеві вибори, про місцеве самоврядування, про місцеві державні адміністрації тощо. Окрім цього, необ'єднані громади лишаються без дотацій, що неприпустимо в українському просторі. Адже новостворені громади без державних дотацій не зможуть повноцінно функціонувати. Таким чином, створюються неспроможні об'єднані територіальні громади, що спричинить виникнення низки проблем, основною з яких буде знівелювання попередніх результатів реформи.

Реформа децентралізації у Франції показує нам досить складну структуру органів місцевого самоврядування, яку Україні не слід переймати. Якщо ми хочемо отримати ефективне управління, ми повинні розуміти, що чим простіша система управління, тим вона більш прозора та ефективна. Тому слід доводити реформу до розумного завершення. У зв'язку з цим уряду необхідно популяризувати успіхи такої реформи. Адже швидкість та позитивність реалізації реформи також залежить від усвідомлення громадянами необхідності такої реформи, усвідомлення того, яку користь принесе ця реформа кожному громадянину особисто. З практики Данії ми бачимо, що завдяки довірі громадян до влади реформи медицини та освіти пройшли майже безболісно. Звичайно, українському уряду необхідно не забувати, що, окрім проведення таких реформ, необхідно за зразком практик європейських країн турбуватись про інфраструктуру громад, що можливо лише з наданням громадам широких повноважень та підтримки для досягнення суспільно корисної мети. Адже, як ми можемо спостерігати за позитивними результатами вже об'єднаних громад, в умовах кризи та війни на Сході України громади неодноразово підтверджують свою ефективність.

Отже, український процес децентралізації є унікальним та одним із кращих порівняно з європейськими практиками. Проте для того щоб реформа виправдала очікування громадян, необхідно вчасно та якісно виконувати етапи впровадження децентралізації, ставлячи в пріоритет лише національні інтереси. Адже без імплементації повною мірою певних елементів практик європейських країн, без переоцінки початкових планів децентралізації, без політичної волі Україна залишиться без гідного рівня життя населення ще на декілька десятків років. Тоді як наша держава має всі можливості для досягнення економічного добробуту.

Список використаних джерел:

1. Перспективи використання європейського досвіду у разі впровадження сучасної моделі децентралізації влади в Україні / Р.А. Науменко, В.В. Рильська. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=902> (дата звернення: 24.02.2020).
2. Європейська хартія місцевого самоврядування (укр./рос.), Страсбург, 15 жовтня 1985 року (Хартію ратифіковано Законом № 452/97-ВР від 15.07.97), Дата підписання: 6 листопада 1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.02.2020).
3. Лендъел М. Визначення оптимальних розмірів муніципалітетів у постсоціалістичних країнах Центрально-Східної Європи: роль європейських норм місцевого самоврядування. URL: nato.pu.if.ua/journal/2008/2008-17.pdf (дата звернення: 24.02.2020).
4. Місцеве самоврядування та децентралізація в Європі. URL: https://edx.prometheus.org.ua/assets/courseware/v1/43bdb352fc707287c28e0385d65f65f6/assetv1:Prometheus+DC101+2017_T4+type@asset+block/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0_2_1_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82.pdf (дата звернення 29.04.2020).
5. Місцеве самоврядування та децентралізація в Європі. URL: https://edx.prometheus.org.ua/assets/courseware/v1/6a426d0d6d50ea357dc529055b233974/asset-v1:Prometheus+DC101+2017_T4+type@asset+block/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0_2_1_%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf (дата звернення 29.04.2020).
6. Скандинавський шлях. URL: https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/Scandinavian_way_book.pdf (дата звернення: 29.04.2020).
7. Децентралізація: уроки країн Балтії для України. URL: <http://politics.chdu.edu.ua/article/download/107124/102101> (дата звернення: 29.04.2020).
8. Досвід Польщі в рамках реформи децентралізації. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/ms/2017/november/issue-11/article-32049.html> (дата звернення: 10.05.2020).
9. А. Ткачук. Латвія: довга дорога реформи. URL: <http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/InformationalBrochureLatvia.pdf> (дата звернення: 10.05.2020).